

VIEŠOJI ĮSTAIGA KAIMO VERSLO IR RINKŲ PLĖTROS AGENTŪRA

MOTYVUOTA IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS VERTINIMO VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SRITYJE

2021 m. rugsėjo 1 d. Nr.

Vilnius

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“ 7 punktu ir atsižvelgiant į Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos), viešojoje įstaigoje Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūroje (toliau – Agentūra) 2021 m. III ketvirtį atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas viešųjų pirkimų srityje. Aukščiau nurodyta sritis buvo pasirinkta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nurodytus kriterijus ir padaryta prielaida, kad analizuojama veikla visiškai ar iš dalies atitinka 2 punkte nustatytus korupcijos riziką sąlygojančius kriterijus: daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo.

Atsižvelgta ir į tai, kad Nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537, viešieji pirkimai minimi kaip sritis, kurioje turi būti mažinamos ir šalinamos korupcijos sąlygos ir rizikos, numatomos efektyvios korupcijos rizikos valdymo priemonės.

Analizuotas 2020-09-01 – 2021-09-01 laikotarpis.

Analizuojamu laikotarpiu Agentūra priėmė savarankiškus sprendimus, susijusius su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu. Šie sprendimai priimami savarankiškai ir nereikalauja papildomo derinimo su kitomis valstybės ar savivaldybės įstaigomis, nereikalauja kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. Dėl šio kriterijaus viešųjų pirkimų sritis yra formaliai priskirtina prie veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nurodytoje srityje nustatymą ir vertinimą atliko direktoriaus pavaduotoja Eglė Griniūtė Agentūros direktoriaus 2020 m. rugsėjo 30 d. įsakymu paskirta asmeniu atsakingu už korupcijos prevenciją Agentūroje.

Atliekant aptariamą veiklos srities vertinimą bei nustatant galimus korupcijos rizikos veiksnius viešųjų pirkimų srityje, analizuoti šie teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;
2. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. 1S-97 „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“;
3. Viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros direktoriaus 2020 m. birželio 16 d. įsakymas Nr. VĮ-80 „Dėl viešųjų pirkimų organizatorių skyrimo“;
4. Viešųjų pirkimų planavimo, vykdymo ir sutarčių kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas 2021 m. gruodžio 23 d. Agentūros direktoriaus įsakymu Nr. VĮ-183 „Dėl viešųjų pirkimų planavimo, vykdymo ir sutarčių kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“;
5. 2021 metų viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros viešųjų pirkimų planas, patvirtintas viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros direktoriaus 2021 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. VĮ-1 „Dėl 2021 metų viešųjų pirkimų plano patvirtinimo“;

6. Viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros direktoriaus 2021 m. liepos 20 d. įsakymas Nr. VĮ-52 „Dėl nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo analizė ir vertinimas buvo atliekami naudojant teisės aktų analizės ir sisteminį metodus. Vadovaujantis Rekomendacijų 11 p., naudotasi pavyzdiniu įstaigos veiklos analizavimo klausimynu, jį pritaikant pagal Agentūros analizuojamos veiklos srities specifiką.

Vertinant teisinį reglamentavimą ir jų pagrindu įgyvendintą funkcijų vykdymą, nustatyta:

Agentūra, kaip perkančioji organizacija, įgyvendinanti savo funkcijas viešųjų pirkimų srityje, planuodama ir atlikdama pirkimus ir vykdydama pirkimo–pardavimo sutartis, vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas), Agentūros direktoriaus įsakymais ir kitais teisės aktais, konkrečių darbuotojų pareigybių aprašymuose. Aukščiau nurodytu analizuojamu laikotarpiu įstatymų ir kitų teisės norminių aktų, suteikiančių įgaliojimus vykdyti viešųjų pirkimų funkcijas, pagrindu Agentūra priėmė ir vadovavosi Agentūros direktoriaus įsakymu patvirtintu Viešųjų pirkimų planavimo, vykdymo ir sutarčių kontrolės tvarkos aprašu (toliau – Aprašas), nustatančiu Agentūros viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą, užtikrinančią vykdomų pirkimų teisėtumą, lygiateisiškumą, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų laikymąsi, strateginių ir kitų Agentūros veiklos planų įgyvendinimą, sutartinių įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi, įgyvendinant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus.

Sistemiškai stebima, ar dokumentai atitinka šalies teisės aktų nuostatas. Paskutinį kartą viešuosius pirkimus reglamentuojantys Agentūros dokumentai buvo patikslinti 2021 m. rugpjūčio 3 d., atsižvelgiant į poreikį tikslinti Agentūros viešųjų pirkimų planą.

Siekiant užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimų proceso valdymą, Apraše numatytas pirkimų planavimas ir vykdymas apima Agentūros poreikių numatymą, pirkimų planavimą, inicijavimą ir pasirengimą jiems, pirkimų vykdymą, pirkimo–pardavimo sutarčių sudarymą ir jų vykdymo kontrolę.

Apraše taip pat numatyta, kad planuojant ir vykdant pirkimus, turi būti racionaliai naudojamos Agentūros lėšos ir darbuotojų darbo laikas, laikomasi konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų.

Agentūra, vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo bei Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo, patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 „Dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuostatomis, sudarė Viešųjų pirkimų komisiją, taip pat priėmė teisės aktus, numatančius viešųjų pirkimų organizatorių skyrimą, patvirtino 2021 metų viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros viešųjų pirkimų planą.

Aprašu įtvirtinta, kad už viešųjų pirkimų organizavimą, vykdymą ir kontrolę Agentūroje atsakingas viešųjų pirkimų specialistas. Apraše kaip subjektai, užtikrinantys viešųjų pirkimų funkcijas įgyvendinimą, įvardijami pirkimo organizatorius, pirkimų sutarties koordinatorius ir kiti subjektai, susiję su viešųjų pirkimų organizavimu. Taip pat numatoma, kad Agentūros vykdomų viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę atlieka Agentūros direktoriaus pavaduotojas, tačiau šio sprendimus priimančio subjekto kompetencija Apraše nėra pakankamai išsamiai ir aiškiai apibrėžta.

Reikia pažymėti, kad visi aukščiau išvardyti subjektai, Agentūroje susiję su viešųjų pirkimų funkcijų įgyvendinimu, iki dalyvavimo viešojo pirkimo procedūrose pradžios elektroninėmis priemonėmis pateikia privačių interesų deklaracijas. Privačių interesų deklaravimo stebėseną Agentūroje atlieka asmuo atsakingas korupcijos prevencijai.

Nuo 2019 m. birželio 11 d. įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams atsirado viešųjų pirkimų iniciatoriaus sąvoka (darbuotojas, kuris nurodo poreikį viešojo pirkimo būdu įsigyti reikalingų prekių, paslaugų arba darbų ir (ar) parengia jų techninę specifikaciją ir (ar) jos projektą), kuri, siekiant didesnio skaidrumo, , kai faktiškai yra atskiriamos pirkimų iniciatoriaus ir pirkimų

organizatoriaus funkcijos, kad tame pačiame pirkime tas pats asmuo nevykdytų ir pirkimų iniciatoriaus, ir pirkimų organizatoriaus funkcijų, yra perkelta į Agentūros teisės aktus, t. y. Aprašą.

Iš to, kas išdėstyta aukščiau, galima teigti, kad Agentūros teisės aktai reglamentuoja sprendimų priėmimo, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, vidaus kontrolės procedūras atliekant viešuosius pirkimus, ta apimtimi, kiek tai nesusiję su viešųjų pirkimų prevencinės kontrolės funkcijų atlikimo įgyvendinimo detalizavimu vidiniuose teisės aktuose.

Įvertinus aplinkybę, kad Agentūra, vadovaudamasi Viešojo administravimo įstatymu, turi teisę priimti norminius teisės aktus, tačiau ši teisė nėra susijusi su funkcijomis viešųjų pirkimų srityje, klausimai dėl teisės priimti norminius teisės aktus ir pareigos atlikti norminių teisės aktų projektų poveikio korupcijos mastui vertinimą šioje išvadoje vertinti nebuvo.

Taip pat nebuvo vertintas klausimas dėl teisės aktų, reglamentuojančių sprendimus, susijusius su Agentūros turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, priėmimo procedūrų, nes tai ne viešųjų pirkimų funkcijų įgyvendinimo dalykas.

Išvados

1. Teisės aktų, kuriais buvo vadovaujama analizuotu laikotarpiu, o būtent, išanalizavus Aprašą ir šiame kontekste atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą viešųjų pirkimų srityje, galima daryti išvadą, kad sąlygos, įvykiai ir aplinkybės, galinčios sudaryti prielaidas korupcijai atsirasti yra mažai tikėtinos, nes teisinis reglamentavimas yra pakankamas ir išsamus.
2. Teisinė bazė, kurios pagrindu Agentūra kaip perkančioji organizacija atlieka viešuosius pirkimus, yra tobulintina minimaliai, o Agentūros darbuotojų veikloje aukščiau minėtoje kontrolės srityje korupcinio pobūdžio veiksmų priimant sprendimus nebuvo užfiksuota, galima teigti, kad korupcijos atsiradimo tikimybė vertintina kaip maža.

Siekiant mažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką ūkio subjektų, perkančių-parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiams, veiklos priežiūros srityje siūloma:

1. Siekiant išvengti korupcijos veiksnių pasireiškimo analizuotoje kontrolės srityje, turi būti užtikrinama, kad Agentūros priimti teisės aktai yra periodiškai peržiūrimi ir yra vykdomas nustatytų teisinio reglamentavimo spragų taisymas.
2. Svarstyтина, ar siekiant išvengti korupcijos pasireiškimo tikimybės nereikėtų patikslinti arba išsamiau atskleisti turinį nuostatų, susijusių su viešųjų pirkimų prevencine kontrole, kad procedūrinio požiūriu jos būtų aiškiai suprantamos ir paprastai įgyvendinamos.